

Департамент культури, туризму, національностей та релігій
Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека
для дітей "Юний читач" Запорізької обласної ради

**За творчістю сучасних українських
письменників**

Інформаційно-методичний матеріал

Запоріжжя

2024

Поезія, яка веде нас крізь війну: За творчістю сучасних українських письменників: інформаційно-методичний матеріал / укладач О. Д. Булатня. – Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач". – Запоріжжя, 2024. – 24 с.

Інформаційно-методичний матеріал знайомить з віршами та біографіями українських поетів, які пишуть про російсько-українську війну 2014-2024 рр. Містить сценарій та розробку книжкової виставки, які можуть бути використані працівниками бібліотек та освітніх закладів для організації заходів з патріотичного і громадянського виховання, а також бібліографію. Розрахований на бібліотечних і педагогічних фахівців та широке коло читачів.

Укладач

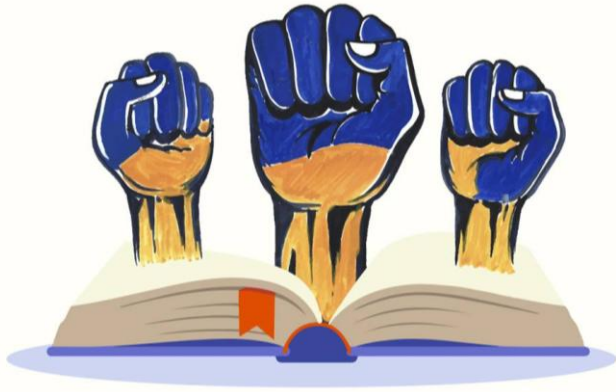
Ольга БУЛАТНЯ

Редагування
та комп'ютерна верстка

Людмила ВЕСЕЛОВА

Відповідальний за випуск

Лариса ДАНИЛОВА

Коли надійдуть танки й бетеери,
І вдарить по знаменах кулемет, –
Ті вмруть, а ті сховаються в печери.
Та на Майдані лишиться поет.
Він буде сам під кулями стояти
Без наляку й жалю, як Прометей,
І кров стече ... Рабів народить мати,
Та він оберне знову їх в людей!

Дмитро Павличко

10 років точиться російсько-українська війна, більше двох років повномасштабного вторгнення – це непросте випробування для кожної людини. Війна зруйнувала наші життя, наші міста, наші домівки, наші сім'ї. Вона суттєво трансформувала наше оточення, життєві цінності та пріоритети. Зміна звичної картини світу та усталеного способу життя, втрата контролю над своїм життям та відчуття невпевненості у завтрашньому дні не завжди дають змогу справитися з негативними емоціями самотійно. Нам може здаватися, що все, про що ми знали раніше, і що було само собою зрозумілим, тепер втрачено у вирі війни, і ми позбуваємося власної ідентичності.

Саме література, культура і мистецтво – чинники, що завжди давали можливість українській нації зберегтися. Художнє слово зцілює людей, які пережили війну, і допомагає їм не втратити віру у мирне майбутнє. Одна з опор, на яку можна опертися, щоб не впасти у прірву – це поезія, яка дозволяє сприйняти емоційний, психологічний бік українського сьогодення навіть глибше і точніше, ніж це передають новини. Поетичне слово допомагає людям усвідомити своє місце в ці непрості часи, відчутти, що робити і куди рухатися далі. Воно може дати психологічну підтримку, стати прихистком зневіреним і надією тим, чиї втрати більші за їхні внутрішні ресурси. Сила поезії в тому, що вона допомагає берегти в людині людське, дає їй силу протистояти та опиратися злу і руйнуванню. Вона дає відчуття свободи, гідності, любові до життя.

Сучасна поезія особлива. Вона народжується в окопах, в укриттях під час бомбардувань, в евакуаційних потягах, у хвилини перепочинку між боями. Кожен рядок – у саме серце. Поезія допомагає краще зрозуміти війну, документуючи всі повороти нашої історії. З іншого боку – вона творить мову спротиву, вона надихає, закликає, допомагає нищити ворога. Але сьогодні українська поезія – ще й форма любові, яка виконує високу гуманістичну місію. Адже ми маємо в серці не лише праведний гнів на ворогів, а й безмежну любов одне до одного. І сучасна українська поезія дає нам повітря, допомагає дихати навіть тоді, коли здається, що ми на це вже не здатні.

Поезія відіграє особливу роль у формуванні світогляду юних громадян нашого суспільства, оскільки вона є могутнім джерелом національної духовності. Усвідомленню підростаючим поколінням себе як частини українського народу з власною на-

ціональною гідністю, формуванню гордості за свою Батьківщину та готовності її захищати, утвердженню цінностей історичної пам'яті та духовної культури українців, вихованню любові до художнього поетичного слова сприятиме проведення в бібліотеках для дітей заходів відповідної тематики. Зокрема, це можуть бути: **книжкові виставки-посвяти "Співці свободи", "Поети, народжені війною"; виставка-роздум "Українське слово та війна"; виставка-діалог "Поезія на захисті людяності та життя"; виставка-панорама "Віршами – про воєнні події"; виставки-портрети "Є поети для епох", "Правди сурмачі"; виставка-синтез "Слово і пісня на передовій"; виставки-реквієми "Говорять загиблі поети", "Їх спинили на півслові"; виставка-заклик "Донести правду про війну"; віртуальна книжкова виставка "Поетичне слово проти війни"; поетичні читання "Біль війни крізь рядки віршів"; круглий стіл "Говорити про війну через книги"; поетичний компас "Відчуте посеред війни"; літературний урок "Поезія тримає нас на світі"; поетична естафета "Україна продовжує говорити віршами"; подорож дорогами війни "Поезія з окопів"; поетична хвилинка "Поміж сирен"; поетичний етюд "І буду я, Вітчизномати, твоїм поетом і бійцем"; літературний калейдоскоп "У кожному вірші цієї війни – долі українців"; огляд-панорама "Хвилююча сила поетичного слова"; візитка поета "Важливий кожен голос на війні"; поетичний марафон "Стежками війни"; година патріотичного вірша "Наше слово – наша зброя"; фронтовий етюд "Війна говорить до нас голосами поетів"; флешбук "Кожен вірш наближає нас до Перемоги"; non-stop (захід, присвячений читанню віршів на одну тему) "Поезія проти війни"; літературний вечір "Кожна війна народжує своїх поетів"; патріотичний форум "Історична місія поета"; поетичний радар "Поезія – це зброя, яка надихає воїнів"; літературно-музична композиція "Вірші, які стають піснями"; день скорботи "Поети, життя яких обірвала війна"; день інформації "Досвід війни у поетичному слові"; патріотичні читання "Слово, перелите у броню"; літературний подіум "Світ відкриває Україну через поетичне слово".**

Нижче пропонуємо більш детальні розробки деяких заходів.

Виставка-діалог "Поезія на захисті людяності та життя"

Епіграф: "Поезія – це один зі способів дихання в умовах,
коли повітря стає замало"

Дмитро Лазуткін

Розділи виставки: 1. Поезія вільних

2. Зараз немає чужого болю
3. Вірші з фронту
4. Розстріляне слово
5. Вірші, що злилися з музикою

Поетичний компас "Відчуте посеред війни"

Орієнтовний сценарій

У заході беруть участь двоє ведучих та двоє читців.

Перший ведучий: Протягом своєї історії народ України постійно виборював право мати свою незалежну державу. Сьогодні наша країна знову відстоює свою свободу і право на життя. Вже десять років ми живемо у стані війни, третій рік – під час повномасштабного вторгнення. Наші славні воїни, не шкодуючи власного життя, захищають рубежі нашої країни, а для підтримки української армії об'єдналися всі українці та весь світ. Все горе, випробування та героїзм, які довелося побачити українцям під час російської агресії, сучасні поети та письменники документують у літературних творах. Осмислювати війну словом дуже важливо, адже це дає нам віру в перемогу, відчуття свободи та гідності. Один із жанрів літератури, яка допомагає це робити – поезія, яка в Україні не тільки вийшла на інший рівень розуміння життя, а й стала формою колективного опору.

"Після Аушвіцу поезія неможлива", – написав колись німецький філософ Теодор Адорно. Але життя довело, що це не так. Поезія навіть в часи важких та страшних випробувань може стати справжнім порятунком та силою, що об'єднує. Сьогодні ми хочемо розповісти вам про поетів, які у своїх віршах проникають у глибину важливих подій нашої країни. Їхня поезія звучить зараз надпотужно і щиро, руйнує мури, якими обгороджені людські душі, і сягає сердець. Сердечь, які поміж сирен вчаться жити далі.

Другий ведучий: Українські поети по-різному відреагували на повномасштабне вторгнення росії. Хтось, як Борис Гуменюк, Гліб Бабіч, Павло Вишебаба, пішли на фронт, аби зі зброєю в руках захищати свою землю. Хтось, як Олена Герасим'юк та Ярина Черногуз, закінчили курси військової медицини і беруть активну участь у діяльності волонтерських медичних батальйонів. Хтось, як Мар'яна Савка та Катерина Калитко, стали волонтерами і доправляють на фронт те, що необхідне воїнам. Хтось, як Остап Сливинський та Елла Євтушенко, взялися за організацію онлайн-поетичних читань, присвячених війні. Разом з тим, вони продовжують писати вірші, знаходити нові слова і рядки, щоб розповісти про війну, про біль і тривоги українців.

Ми познайомимо вас з кількома поетами, чиї вірші сьогодні особливо на часі, бо допомагають жити, боротися далі та вірити в світле майбутнє України.

Перший ведучий: Борис Гуменюк – український поет, прозаїк, художник, військовий. Народився 1965 року в с. Острів біля Тернополя. Закінчив філологічний

факультет Тернопільського педагогічного інституту. У 1990 році переїхав до Києва і став займатися літературною діяльністю. Прийнятий до Національної спілки письменників України у 2006 році. Був членом Народного руху України та Української Гельсінської спілки. У 2013-2014 роках був активним учасником Євромайдану, а в червні 2014 року приєднався до спецбатальйону МВС України "Азов" і вирушив у зону бойових дій на схід України. Позивний – "Кармелюк". З кінця липня 2014 року був заступником командира батальйону «ОУН», який дислокувався в селищі Піски поблизу Донецька. У 2015 році обраний Головою УВО (Української Військової Організації).

З 24 лютого 2022 року – боєць територіальної оборони м. Києва. З травня – оператор Javelin окремого розвідувального батальйону батареї протитанкових керованих ракет Збройних сил України. Брав участь в обороні Бахмута. З кінця грудня 2022 року вважається зниклим безвісти.

Борис Борисович – автор семи поетичних і прозових книжок: "Спосіб захисту" (1993), "Лук'янівка" (2005), "Острів" (2007), "Та, що прибула з неба" (2009), "Вірші з війни" (2014), "Блокпост" (2016), "100 новел про війну" (2018). Лауреат премій: імені Якова Гальчевського "За подвижництво в державотворенні", Золота Фортуна "Людина року 2014", "Найкраща книга 2016 року на військову тематику". У 2015 році за книжку поезій "Вірші з війни" став лауреатом літературної премії імені Володимира Свідзінського. Має також медаль "За жертвовність і любов до України" та Народну Шевченківську премію (Залізний Мамай) 2023 року.

З першого дня на війні почав писати вірші, бо написані на планшеті рядки допомагали звільнитись від пережитих емоцій. Написані під час бойових дій, вони згодом лягли у збірку "Вірші з війни". Його поезія в буквальному сенсі виросла з окопів і пропахла фронтовим порохом. Один з кращих віршів не тільки цієї збірки, а і взагалі української літератури останніх десятиліть – це вірш "Заповіт". Давайте послухаємо уривок з нього.

Перший читець: Сьогодні знову копаємо землю

Цю ненависну донецьку землю

Цю черству закам'янілу землю

Тулимося до неї

Ховаємося в ній

Ще живі

Ми ховаємося за землю

Сидимо в ній тихо

Наче малі діти за маминою спиною

Ми чуємо як б'ється її серце

Як вона втомлено дихає
Нам тепло й затишно
Ще живі...
Ось в цих окопах
Які сьогодні для нас тимчасове житло
А завтра стануть нашими могилами
Поховайте нас
Не потрібно прощальних промов, —
У тиші яка настає після бою
Це завше виглядає недоречно
Це наче штурхати загиблого воїна
І просити щоб той встав.
Не треба панахид
Ми й так знаємо де тепер буде наше місце
Просто накрийте нас землею
І – йдіть
Було б добре як би на тому місці було поле
Колосилося жито
Щоб жайвір у небі
І – небо
Багато неба –
Ви можете собі уявити який хліб родитиме поле
Де лежать бійці?!
(На пам'ять про нас їжте хліб з поля
Де ми полягли)
Було б добре якби на тому місці були луки
І багато-багато квітів
І бджола над кожною квіткою
Щоб надвечір приходили закохані
Плели вінки
Кохалися до ранку
А вдень щоб приходили молоді батьки
З малими дітьми.
(Не перешкоджайте дітям приходити до нас)
Але це буде завтра
А сьогодні ми ще копаємо землю
Цю дорогу українську землю
Цю солодку ласкаву землю
Пишемо гуртом саперними лопатками
На її тілі

Останній вірш української літератури.

Ще живі

Перший ведучий: Поет відтворює почуття того, хто опиняється віч-на-віч зі смертю, хто щодня й щохвилини відчуває її холодний подих. Вірш перегукується зі знаменитим "Заповітом" Тараса Шевченка, але Борис Гуменюк наповнює його новим змістом і укладає своєрідний каталог справжніх цінностей життя: поле, жито, небо, жайвір, луки, квіти, кохання, батьки, діти...

Одна з найбільших цінностей для українців – рідна хата. Це не просто місце, де живе сім'я, а це окремий всесвіт, де народжуються, ростуть, закохуються, одружуються, господарюють та помирають. Послухаємо уривок з вірша Бориса Гуменюка про хату, яка опинилася на лінії зіткнення.

Перший читець: Ще рік тому це була звичайна хата

З теплими вікнами
Гостинними дверима
Білими стінами
З новою покрівлею
Стояла в обрамленні квітника
Виноградника над затишною верандою
З яблунею сливою грушею горіхом
У доглянутому саду
І з людьми
З людьми
Коли прилетіла перша куля
Хата спершу навіть не зрозуміла що сталося
Тихо зойкнула
І так само тихо заплакала:
Куля поранила стіну
Потім прилітали інші кулі
Хата ніколи не могла вгадати коли саме
Не могла до цього приготуватися
Прикритися руками
Кудись сховатися
На горище
Або в підвал
Кулі дірявили стіни
Повибивали вікна
Залітали всередину
На кухню у вітальню
В дитячу
Навіть у дитячу

Шукали людей
Кулі шукали людей
Кулі завше шукають людей
Хата здогадалася
У хати серце зомлівало від страху –
Люди – це сенс будь-якої хати –
Коли кулі не знаходили людей
Вони особливо лютували
Й трошили все
А потім прилетіла міна
Впала на дах
Хата любила слухати восени
Коли на її дах падали горіхи яблука
Коли горіхи чи яблука –
Не боляче не страшно
Хата чула від людей
Що міни – це боляче і страшно
Але не думала що аж так
А потім прилетів снаряд випущений з граду
І влучив прямісінько у хату
Хата підстрибнула
Наче дівчина над вогнем на Купала
Якусь мить повисіла в повітрі
І поволі почала опускатися на землю
Але вже не так як стояла:
Дах стіни підлога дитячі іграшки хатній посуд
Меблі піч годинник
Усе перемелене
Усе покусане війною
Усе над'їдене вогнем
Усе

Перший ведучий: Читати вірші Бориса Гуменюка важко і боляче. Утім, із текстів розуміємо, що ми втримаємося, обов'язково втримаємося, бо наша земля нас оберігає як мати. Відомий український письменник Іван Андрусяк так сказав про творчість Бориса Гуменюка: "Це найпотужніше з усього, на що спромоглася наша література за останні кілька років. У нас народилась література, яка здатна всерйоз, із болем і любов'ю говорити про живу правду".

Другий ведучий: Поет Дмитро Лазуткін до повномасштабної війни був журналістом і телеведучим. Народився він у 1978 році в Києві. Закінчив Національний техніч-

ний університет. Деякий час працював інженером-металургом. З 13-ти років професійно займався спортом: був чемпіоном України з контактного карате та козацького бою, бронзовим призером Кубка світу з кікбоксингу. Пізніше став спортивним оглядачем на Олімпійських іграх у Пекіні, Лондоні та Ванкувері, ведучим програм "У світі єдиноборств", "Про Регбі", "Студія Зимових ігор", "Олімпійська студія".

Дмитро – автор низки поетичних збірок: "Дахи" (2003), "Солодощі для плазунів" (2005), "Набиті травою священні корови" (2006), "Бензин" (2008), "Добрі пісні про поганих дівчат" (2012), "Колядки і вальси" (2014), "Червона книга" (2015), "Паприка грез" (2006), "Артерія" (2018). Був удостоєний премій ім. Богдана-Ігоря Антонича (2000), видавництва "Смолоскип" (2002) та "Благовіст". Лауреат конкурсу "Гранослов" (2002).

З лютого 2022 року Дмитро Лазуткін отримав акредитацію Збройних сил України і працює військовим кореспондентом. Робив для українського телебачення репортажі з Бучі, Бородянки, Бахмута, Харківщини і Чернігівщини. Згодом зробив цикл інтерв'ю з українськими спортсменами, які пішли на фронт. А у квітні 2024 року письменник став речником Міністерства оборони України. І весь цей час він не полишав писати вірші. Давайте послухаємо вірш з його книги "Артерія".

Другий читець: Небо у серпні гаряче нестерпно –

тягнуться ночі, важчають звуки...

хтось їздить у мерсі з відкинутим верхом,

хтось їздить у танку з відчиненим люком.

Господь дає чоловічу роботу –

стріляти, вивозити і прикривати,

вриватися в пекло аеропорту,

коли броня – ніби лицарські лати.

Бо є таке світло, яке не згасає,

бо є така сила – яку не скорити.

Є те, що штовхає, і те, що тримає,

наказує битись, примушує жити.

Здіймається купол ранкового сонця,

і правда – щось більше, ніж часом здається.

Лиш той, хто змагався, і той, хто боровся, –

знає – як вміє битися серце.

Знайдеться якось, що пити, що гризти,

і будуть, напевно, добрими ранки,

допоки – українські танкісти

ведуть вперед українські танки!

Хай що би сюди знахабніло не лізло,
у пору – сувору або каламутну –
є люди, яких захищає залізо,
є люди, які захищають майбутнє.

Другий ведучий: Вірші Дмитра Лазуткіна захоплюють і вражають з першого рядка. Автору притаманні прозорість і влучність поетичного слова. Восени 2022 року вийшла друком його книжка "Закладка". Частина текстів книги написана ще до 2022 року – і вони виглядають на сьогоднішній день начебто пророчими. Чверть віршів написані вже після початку повномасштабної війни, і є зовсім іншими. "Всі історії, які є в нових текстах, побудовані на реальних персонажах та подіях", – говорить автор. У 2024 році книга стала лауреатом Національної премії імені Тараса Шевченка. Давайте послухаємо вірш з цієї збірки.

Другий читець: У березні морозному чи в квітні,
коли зірки, мов рани ножові,
знайди слова, які комусь потрібні,
знайди слова – допоки всі живі.
Нехай вони гарчать як дикі звірі,
нехай розкажуть, як насправді є.
Господь рятує кожного по вірі
і кожному по справах роздає.
І небо розкривається на весну,
й летять над супермаркетом дими,
і, раптом, я ніколи не воскресну,
можливо, не побачимося ми.
Але блищить важка роса на вітах,
так сонячно і вранішньо блищить.
У цьому світі важко не любити –
практично неможливо не любить.
Лови сніжинки теплими губами,
коли епоха мов німе кіно,
і в шибку б'ються ангели лобами,
а демони всередині давно.

Другий ведучий: Вірш Дмитра Лазуткіна "Реквієм на дощі" є одним з найпотужніших поетичних текстів, присвячених цій жорстокій війні. Він не залишає нікого байдужим до болю, що відчують мільйони українців. Рядки "Батьківщина або територія... Кожен сам обирає шлях. Запікається кров'ю історія, мов у дерево входить цвях" – це портрет нашого часу. Украї-

нський рок-гурт "Kozak System" поклав на музику цей вірш, а художник Юрій Журавель проілюстрував пісню. Послухаємо її.

<https://www.youtube.com/watch?v=5FrmJDSOGHA>

Другий ведучий: "Іноді трапляється щось таке, від чого не можеш бути осторонь. Письменник має право фіксувати пульсації доби", – говорить поет. І справді, вірші Лазуткіна не тільки фіксують історичні події та атмосферу часу, але і дають поштовх осмислення та прийняття важкого воєнного досвіду, дарують надію та віру в незламність українського духу. Про це – рядки з його вірша:

Але все одно – по зернині, потроху
Неначе збагнувши – вже час
Ми творимо разом велику епоху
Й вона проростає крізь нас.

Перший ведучий. Гліб Бабіч народився в 1969 році у Миколаєві. До 2014 року займався бізнесом, писав музику та тексти пісень. У Миколаєві організував студію звукозапису, в якій записувалися українські та закордонні музиканти. У 2014-му пішов добровольцем на фронт. Служив у 10-й окремій гірсько-штурмовій бригаді на посаді командира взводу. Пройшов багато "гарячих точок": Дебальцеве, Мар'їнку, Широкине, Водяне, Авдіївку. Службу залишив за станом здоров'я, після цього заснував волонтерську ветеранську організацію "Республіка. Брати

по Зброї".

Після початку повномасштабного вторгнення увійшов до Київської територіальної оборони. Побратими відзначали невтомність і самовідданість Гліба при підготовці столиці до оборони. Займався впровадженням мобільних комплексів електронної розвідки "Локі". Разом з друзями готував до відправки на фронт автомобілі, на які встановлювалися сервери та монітори. 28 липня під Ізюмом, у кілометрі від лінії фронту, автомобіль, на якому екіпаж із п'яти волонтерів розвозив устаткування, наїхав на ворожу протитанкову міну. Внаслідок вибуху Гліб Бабіч та троє його побратимів загинули. 18 січня 2024 року Київська міська рада ухвалила рішення про перейменування Канальної вулиці в Дарницькому районі столиці на вулицю Гліба Бабіча.

Під час військової служби Гліб, який усе свідоме життя був російськомовним, почав говорити і писати вірші українською. У 2021 році видавництво "Білка" видало збірку поезій Гліба Бабіча "Вірші та пісні". Вірші із збірки чесні і потужні, як зброя. Послухаємо один з них.

Перший читець: Не схиливши в покорі коліна,
Не піддавшись брехні і прокльонам,

Посміхається Богу моя Україна –
В камуфляжному вбранні мадонна.
Незалежна від смерті і страху,
Попри біль кайданів і полону,
Ти відправлена, навіть, катами на плаху,
Королевою сходиш до трону.
Твоє серце – любов і надія,
А душа і простори – безмежні.
Ти навчила дітей воювати за мрію,
Від числа ворогів незалежно.
Ти навчила – нащо ми, і хто ми.
Щоб триматися навіть в облозі.
Ти покликала йти незалежно від втоми,
По прямій і тернистій дорозі.
Ти як пісню співаєш свободу,
Колискову – святу і бентежну.
Ти джерельну, живу, незабруднену воду
Нам з долоней даєш обережно.
Незалежно від щільності бою,
Не хвилюйся – все буде як треба.
Щоб не сталося, знаєш, завжди над тобою
Твої діти утримають небо.
Я світанок у полі зустріну,
І побачу, крізь ранок бездонний,
Бог до сонця за руку веде Україну –
Камуфляжну, щасливу мадонну.

Перший ведучий: "Він був дуже сміливим, завжди рвався у бій. Говорив, що доки ми не повернемо останній сантиметр нашої землі, розслаблятися не можна!", – згадують Гліба Бабіча друзі. Любив Україну понад усе. Дуже хотів, щоб закінчилась війна, щоб перестали гинути друзі та можна було жити та працювати. "Все буде – чи тут, чи десь. Бо доля – вона строката. А світ вміщається весь на дні рюкзака солдата", – переносять нас рядки його віршів з мирного життя у чорно-білий світ війни.

А ще вони співають голосом "Kozak System", доповнюючи музикою пронизливі тексти. Під час служби у 10-й гірсько-штурмовій бригаді Гліб Бабіч написав вірш "Подай зброю мені, брате", музику до якого також написав гурт "Kozak System", і ця пісня стала гімном бригади. Загалом для "Kozak System" Бабіч написав сім пісень. Давайте послухаємо одну з них, яка називається "Сила і зброя".

<https://www.youtube.com/watch?v=8222ZS058u4>

Перший ведучий. "Ти прийшов в це життя як світлий Янгол. Ти був унікальним поєднанням справжнього воїна і справжнього поета", – так написав про Гліба Бабича Іван Леньо, фронтмен гурту "Kozak System". Пам'яті свого друга він присвятив композицію "Не покинь".

<https://www.youtube.com/watch?v=YdVJcIMC7R4&t=2s>

Другий ведучий. Тетяна Власова – поетеса, співачка, журналістка, менеджерка. Народилася 1986 року у Луцьку. Закінчила факультет журналістики Львівського університету імені Івана Франка. Переїхала до Києва, працювала журналісткою, редакторкою. Була піардиректоркою Одеського міжнародного кінофестивалю. Вона також є солісткою та авторкою пісень рок-гурту "VLASNA".

Вірші почала писати у дорослому віці. Перший вірш з'явився під час Революції Гідності. Опублікувала його у Фейсбук і забула, а ввечері відкрила сторінку і побачила велику кількість репостів, коментарів та особистих повідомлень. Людям він відгукнувся. Довгий час писала про події Майдану, потім про війну.

У 2020 році Тетяна заснувала Всеукраїнський літературно-мистецький проєкт "ІншіВірші", який мав за мету сприяти розвитку сучасної української поезії. А у травні 2021-го випустила свою першу книгу віршів "Ефект близькості". Вона поділена на п'ять розділів, у кожному з яких авторка веде свою розмову про країну, про місто, про любов, про себе, про співрозмовників. Її вірші – це монолог-сповідь.

Тетяна Власова мала свою велику читацьку аудиторію і до повномасштабного вторгнення, але після його початку вона зросла в рази. З осені 2022-го вона разом з колегами у столиці й регіонах почала збирати повні зали на поетичні вечори та перформанси. Ці концерти переважно є благодійними задля допомоги ЗСУ. Вірші Тетяни – про янголів, що діляться цигарками, пташку, яка танцює посеред спаленого села, про 24 лютого, що сталося вчора, – стали рідними українцям. Послухаємо один з найпопулярніших її віршів.

Другий читець: танцюй, моя пташко, просто посеред села.

саме для цього його спалили дотла.

красива у своїй силі, сильна у своїй красі –

танцюй, моя люба, покажи їм усім.

посеред цього згарища, залишеного ворогами,

танцюй так, як завжди уміла – гордо і гарно.
танцюй за тих, хто тут народився і тут поліг.
танцюй за тих, у кого більше немає ніг.
танцюй за померлих дітей, чоловіків і жінок.
танцюй, моя рідна, ти заслужила на цей танок.
ті, хто палить тут села, вже прокляті і роздерті –
це танець твого життя, а значить танець їхньої смерті.
тож хай під твоїми ногами виростає нова трава.
хай тут будуть нові посіви і нові жнива.
хай там, куди ти вкажеш рукою, будуть нові хати.
хай тут буде чим дихати.
буде чим дихати.
хтось мусить тут танцювати, інакше все це не має ваги.
хай ворогів багато, але хай ляжуть тут вороги.
танцюй для них, пташко, вперто, без жалю і каяття.
бо це танець їхньої смерті,
бо це танець твого життя.

Другий ведучий. Поезія Тетяни Власової дуже мотивуюча. Вона надихає, вона про те, що потрібно завжди боротись і йти до кінця, перемагати попри будь-які обставини. "Зараз поезія – це не лише можливість говорити віршами те, що ми часом не можемо сказати, сформулювати, обдумати, осмислити. Це ще й можливість допомагати людям віднаходити в собі емоції та показувати їх. Не тримати їх в собі. Зараз нам всім це дуже потрібно", – говорить поетеса.

Другий читець: Темно так, що діти вже вміють рахувати постріли і набойі,
карбувати у сутінках миті, наче фото у спільний альбом.
Так, навіть у цій темряві я бачу, що всі ми створені із любові.
Тільки поки не розумію, для чого нам створена ця любов.
Чому вона не закінчується зі смертю, якщо обидві мають початок.
Чому робить рідними тих, що народились чужими.
І чому вона завжди поруч із болем, від якого мусиш кричати.
Я ніколи не зрозумію, чим ми її таку заслужили.
Я ніколи не зрозумію, навіщо у світі стільки легкого трунку.
Я боюсь про це думати, знову думаю – і щоразу боюсь.
Але якщо тобі потрібна опора – ти можеш спиратися на мою руку.
І я тоді теж буду спиратися
на чиюсь.

Другий ведучий: На вірші Тетяни Власової написана вже не одна пісня. Пропоную послухати пісню "Країна", яку виконує український гурт "Тимчасова назва". <https://www.youtube.com/watch?v=hxt1EaP8oNY>

Перший ведучий: Олексій Бик – поет, бард, громадський діяч, ветеран російсько-української війни. Народився у селищі Сосниця Чернігівської області у 1980 році. Школу закінчив із золотою медаллю, потім – філологічний факультет Національного педагогічного університету імені Драгоманова. Працював журналістом інформаційного агентства "Главком". Під час Революції Гідності 2013-2014 рр. долучився до Правого Сектору. Навесні 2014 року проводив репортажі з уже окупованого Криму. В липні 2014 року добровольцем пішов на фронт, де перебував до зими 2014-2015 рр. Воював у складі ДУК "Правий сектор", виконував обов'язки стрільця-водія, командира медичної групи. Деякий час перебував у Донецькому аеропорту, але "кіборгом" себе не вважає. З лютого 2022 року – військовослужбовець ЗСУ, командир інженерно-саперної роти 3-ої окремої штурмової бригади. У 2023 році був учасником боїв за Бахмут. Нагороджений орденом "За мужність".

Писати вірші Олекса Бик розпочав ще у старших класах школи. Продовжив писати на фронті, і ці вірші швидко стали відомими. У 2017 році вийшла друком його збірка "Вірші на руці", за яку поет отримав Всеукраїнську літературну премію імені Василя Симоненка. У тому ж 2017 році став лауреатом премії ім. Якова Гальчевського. У 2018 році з'явилась на світ нова збірка поезій – "Незрим(н)ість". Вірші Олексія – про пережите і переболене, в них слово переплітається з присмаком війни, здорової злості та жаги до життя. Вони дужі, чесні і непохитні, як і він сам. Послухаємо вірш із збірки "Незрим(н)ість", який називається "Янголи в камуфляжах".

Перший читець: У міста немає змісту, і нас нема,
Язичники падолисту зреклися сну.
Пропахла кривавим димом твоя зима –
І вірує тільки в рими і у війну.
Це місто скосили нежить і алкоголь,
Воно тобі не належить споконвіків.
І янголи в камуфляжі кричать: "Пароль!", –

Відпльовуючись від сажі і матюків.
Будуй собі барикади, пиши роман,
Але не проси пощади і не канюч!
Бо ця комендантська ера – природній стан
Того, хто на БТРі йде голіруч!
Того, що волочать з бою за рукави,
Того, хто задав собою моральний сенс.
Життя – як ножем по кістці, але живи! –
У міста немає місця для драм і сцен.

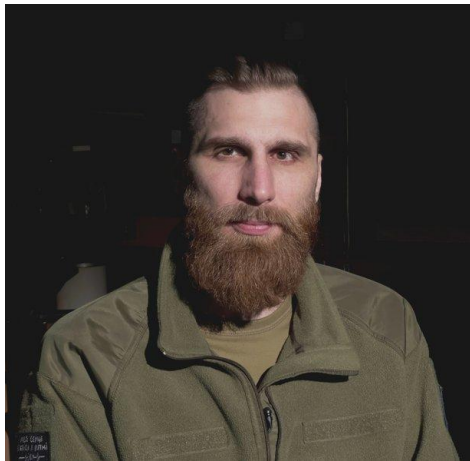
Перший ведучий. Олекса Бик не тільки поет, а й композитор, виконавець сучасної авторської пісні, призер багатьох українських фестивалів. Він – один з ініціаторів проекту "Пісні війни". Написав на передовій цілий музичний цикл, присвячений українським добровольцям. Його пісня "Добровольці Божої чоти" стала гімном українського добровольчого руху завдяки фільму Леоніда Кантера та Івана Яснія, присвяченому захисникам Донецького аеропорту. Бійці просять виконувати цю пісню на кожній зустрічі з Олексієм. Послухаємо її.

<https://www.youtube.com/watch?v=u0XNO0PEqK4>

Перший ведучий. "Ця війна народила нам націю, – говорить Олексій Бик. – Я вдячний усім митцям, які сидять в окопах, тримають зброю. Бути митцем і не брати участі в цих історичних подіях – злочин проти власної музи". Наразі він знаходиться на одному з найгарячіших напрямків фронту. "У нас в пошані кіпоть від диму і цигарок, святий побратимський лікоть і палець, що жме курок. Ми плинемо над землею, в нас доста на це підстав – ніщо не спинить ідею, час якої настав!", – так пише поет про визволення рідної землі. У своїх віршах та піснях поет та воїн часто заглядає у майбутнє. Він вірить, що кремлівську імперію скоро буде зруйновано, і не без участі України: "На руїнах Москви, Вавилону і Третього Риму сонце витче узор українських моїх рушників". Віримо у це і ми, слухаючи ще один короткий вірш Олекси Бика.

Перший читець: Коли закінчиться війна
І всі повернуться додому
Коли зі стін аеродрому
Зітруться їхні імена
Коли відродиться земля
Перетравивши кулі й міни
Ти мовчки плюнеш на руїни
Колись могутнього Кремля.

Другий ведучий: Павло Вишебаба – письменник, музикант, еко-активіст та військовий. Співзасновник та голова ГО "Єдина планета". Народився 1986 року в Краматорську. Після школи спочатку навчався на інженера в Донбаській машинобудівній академії. Однак, після третього курсу забрав документи та вступив на журналістику до Маріупольського державного університету. Закінчив його з відзнакою у

2012 році та переїхав до Києва. Брав активну участь у Революції Гідності. У 2014 році відмовився від використання російської мови і став спілкуватися українською, аргументуючи цей вчинок окупацією Краматорська. У 2013 році став вегетаріанцем, а у 2016-му відкрив перше в Україні веганське кафе "One Planet". Він є також лідером гурту "One Planet Orchestra", у складі якого записав два альбоми.

У військкомат поет пішов одразу після початку повномасштабного вторгнення. Раніше вступити на службу не міг через обмежену придатність: у вуличних боях під час Революції Гідності Павло осліп на одне око. Зараз служить командиром відділення у 68-й окремій єгерській бригаді.

Вірші Павло почав писати у 10 років. Писав російською мовою. Вони публікувалися в шкільних та міських газетах Краматорська. У 2018 році з'явилися перші вірші українською. У 2022 році видав збірку "Тільки не пиши мені про війну". Оповідання "Марсіани" з цієї збірки було включене у навчальну програму з української літератури для 7 класу. Вірші Павла Вишебаби перекладаються різними мовами світу, а їх декламування набирають мільйони переглядів. "Велика відповідальність лежить на нашому поколінні, – говорить Павло. – Так вже долею склалося, що нашому поколінню дісталася епоха з шаблями наголо. Ми тепер мусимо зберегти нашу державу, і від нас це залежить – не від іноземних партнерів, не від ворога – від нас виключно". Один із віршів поета під назвою "Моє покоління" особливо припав до душі багатьом українцям. Послухаємо цей вірш.

Другий читець: Історія в книгах довга, наживо – минає стрімко,
моє покоління пише сльозами й вогнем сторінку.
До біса маневрів список, дивіться, які ми вперті,
дивіться, як сміємося прямо в обличчя смерті.
Дивіться на наші танці з руйновищ, постів, окопів,
над головами – уламки, з-під ніг вилітає попіл,
контемпорарі в підвалах для тих, хто лихої вдачі.
Моє покоління плаче так, щоб ніхто не бачив.
Якщо би всю сіль з копалин, жбурнути в страждання світу,
то більшість у наших ранах розквітла би горицвітом.
Бо з кожним життям навколо недоля і доля спільна.
Прислухайтесь – у полоні ворожому чутно співи.
За мить як піти в атаку, ми молимося про спасіння,
якщо Бог і є, він носить форму мого покоління.
Чи прийме він нас, хто знає – святих серед нас немає.
Дивіться, як ми лютуєм, як пристрасно ми кохаєм.

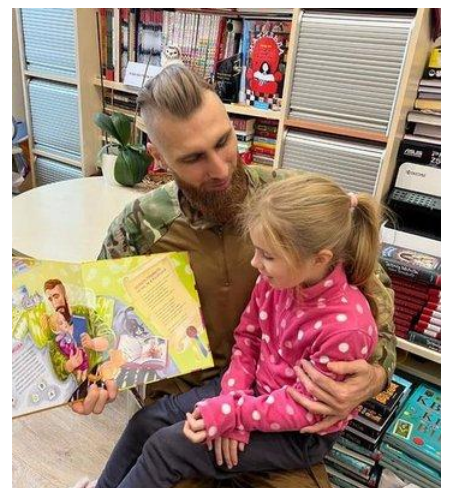
Коли чорна тінь повстала від Маріка до Говерли,
ми билися як востаннє, найкращі із нас померли.
Якщо, як і ми, уголос, ти весело й непохитно
читаєш це українською, значить ми бились гідно.

Другий ведучий: "На початку повномасштабного вторгнення, коли ми були на моїй рідній Донеччині, я прокинувся близько четвертої ранку та дивився на схід сонця крізь дим вдалині – росіяни обстрілювали Мар'їнку та Вугледар, – згадує Павло. – За цими містами була Волноваха, а ще далі – Маріуполь в оточенні. Там я прожив шість років і уявляв, як просто зараз вулиці, будинки, парки – де я дружив, писав вірші, закохувався – знищують росіяни. Ми були так близько – кілометрів вісімдесят по прямій, але не могли їм допомогти. Ці відчуття в серці можна порівняти з фантомними болями в тілі. Ми відчуваємо, що наші міста там, але не можемо їх торкнутись, вони відрізані скальпелем фронту". Так поет написав вірш "Фантомні болі". Він ліг в основу пісні "Душі", яку Павло Вишебаба записав разом з "BURLA" – українським реп-виконавцем та співаком Максимом Бурла з міста Сміла. У ній поєдналися український реп та поезія. Сподіваємося, що ця пісня торкнеться й ваших душ.

https://www.youtube.com/watch?v=B_wfIV38KmA

Другий ведучий: Коли питаєш українських захисників: "За що ти воюєш?", - то перше, що чуєш у відповідь. – За майбутнє своїх дітей". Вірш Павла Вишебаби "Доньці" став особливо популярним, адже відображає почуття, які зараз живуть у серцях багатьох українців. Поет розповів історію його створення: "Коли моя п'ятирічна донька навчилася писати, я попросив її написати мені листа від руки. На перший лист в її житті я відповів віршем, написав його хвилин за двадцять. Так він і з'явився".

Другий читець: Тільки не пиши мені про війну,
розкажи, чи є біля тебе сад,
чи ти чуєш коників і цикад,
і чи повзають равлики по в'юну.
Як у тих далеких від нас краях,
називають люди своїх котів?
Те, чого найбільше би я хотів,
щоб не було суму в твоїх рядках.
Чи цвіте там вишня та абрикос?
І якщо подарують тобі букет,
не розкажуй, як бігла ти від ракет,
розкажи, як добре нам тут жилося.
Запроси в Україну до нас гостей,
всіх, кого зустрінеш на чужині,
ми покажемо кожному по війні,
як ми вдячні за спокій своїх дітей.

Другий ведучий: Вірш "Доньці" перекладений вже 15 мовами. Він зворушив багатьох людей у світі, бо у ньому йдеться про щиру батьківську любов, а також про те, щоб у житті наших дітей не було страху перед жахами війни, і щоб їм більше ніколи не довелося шукати порятунку від ворожих ракет на чужині.

Перший ведучий: Ми розповіли вам про шістьох поетів, поетичне слово яких допомагає нам іти крізь війну. Їхні вірші – це і спосіб більше дізнатися про чужий досвід, і глибше подивитися в самого себе. Віримо, що слово, яке несе правду та світло, допоможе Україні якнайшвидше перемогти зло. Війна ще не закінчилася, як не зупинилося й те, що промовляє в серцях поетів, і це призведе, сподіваємось, до появи ще великої кількості справжніх поетичних творів.

Бібліографія

Поміж сирен. Нові вірші війни. – Харків : Vivat, 2023. – 496 с.

Куш, П. Потужний творчий контрудар : [про антологію воєнної лірики «Весна озброєна»] / П. Куш // Урядовий кур'єр. – 2022. – № 176. – 13 серпня. – С. 4.

Маленко, О. "На східному фронті без змін...". Риторика війни в сучасній українській поезії / О. Маленко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2017. – № 22-24. – С. 91-95.

Поліщук, Я. Війна та література / Я. Поліщук // Дніпро. – 2016. – № 2. – С. 186-194.

Салига, Т. "...Землю нашу ідем від ворога відбирати" : [огляд творчості українських поетів патріотичної тематики] / Т. Салига // Українська літературна газета. – 2021. – № 14. – С. 16-17.

Борис Гуменюк

Гуменюк, Б. Блокпост : вірші, новели, публіцистика / Б. Гуменюк. – Київ : ВЦ Академія, 2016. – 332 с.

Гуменюк, Б. Вірші з війни / Б. Гуменюк. – Київ : ДІПА, 2018. – 192 с.

Божко, С. "Мій білий вірш міняється на лиці" / С. Божко // Урядовий кур'єр. – 2015. – №218. – 21 листопада. – С. 6.

Герасименко, Н. "Блокпост": рядки, мов постріли / Н. Герасименко // Слово і час. – 2017. – № 2. – С. 84-86.

Гуменюк, Б. "...Мені замало цієї війни" / Б. Гуменюк // Українська літературна газета. – 2016. – № 18. – С. 12-13.

Дичко, Х. На війні головне – війна / Х. Дичко // Культура і життя. – 2016. – № 9. – С. 9.

Запоржанин, С. Критика / С. Запоржанин // Дніпро. – 2018. – № 3. – С. 114-117.

Здоровило, Т. "Сакралізуватиму українського солдата" / Т. Здоровило // Україна молода. – 2019. – № 28. – С. 6.

Качак, Т. Його правда : [про книгу Б. Гуменюка «Блокпост»] / Т. Качак // Українська літературна газета. – 2016. – № 10. – С. 3.

Кривда, М. Його власний рахунок здобутків і втрат : [про книги Б. Гуменюка "Вірші з війни" та "100 новел про війну"] / М. Кривда // Голос України. – 2019. – №30. – 14 лютого. – С. 7.

Овчаренко, Е. Поет, народжений війною : / Е. Овчаренко // Слово Просвіти. – 2019. – № 7. – 14 лютого. – С. 16.

Пастух, Б. Метафізика страждання у "Віршах з війни" Бориса Гуменюка / Б. Пастух // Дивослово. – 2016. – № 9. – С. 55-58.

Поліщук, Я. Народження поезії з духу війни / Я. Поліщук // Українська літературна газета. – 2016. – № 9. – С. 1, 4-5.

Борис Гуменюк. Вірші з війни. Читати книгу онлайн <https://readukrainianbooks.com/1306-virshi-z-vijni-boris-gumenjuk.html>

Дмитро Лазуткін

Лазуткін, Д. Артерія / Д. Лазуткін. – Львів: ВД Старого Лева, 2018. – 208 с.

Лазуткін, Д. Бензин / Д. Лазуткін. – Київ : Факт, 2008. – 140 с. : іл.

Лазуткін, Д. Дахи / Д. Лазуткін. – Київ : Гопак, 2003. – 80 с.

Лазуткін, Д. Добрі пісні про поганих дівчат / Д. Лазуткін. – Чернівці : Meridian Czernowitz, 2012. – 104 с.

Лазуткін, Д. Закладка / Д. Лазуткін. – Львів : ВД Старого Лева, 2022. – 192 с.

Лазуткін, Д. Колядки і вальси / Д. Лазуткін. – Тернопіль: Крок, 2014. – 180 с.

Лазуткін, Д. Набиті травною священні корови / Д. Лазуткін. – Київ : Смолоскип, 2006. – 86 с. : іл.

Лазуткін, Д. Солодощі для плазунів / Д. Лазуткін. – Київ : Факт, 2005. – 160 с.

Лазуткін, Д. Червона книга / Д. Лазуткін. – Чернівці : Meridian Czernowitz, 2015. – 84 с. : іл.

Кокора, А.-Л. Дмитро Лазуткін / А.-Л. Кокора // Країна. – 2021. – № 27. – С. 24-26.

Радзієвська, В. "Вода, пелюшки, м'ясо. Нова пошта". Дружина пише, щоб не забув: [інтерв'ю з поетом Дмитром Лазуткіним] / В. Радзієвська // Країна. – 2017. – №49. – С. 36-39.

Дмитро Лазуткін. Електронна бібліотека http://bukvoid.com.ua/library/dmitro_lazutkin/

Гліб Бабіч

Бабіч, Г. Вірші та пісні / Г. Бабіч – Київ : Білка, 2021. – 240 с.

Гліб Бабіч https://www.facebook.com/GlibBabich/?locale=uk_UA

Невідомий Гліб Бабіч. Спогади. Платформа пам'яті Меморіал. Загиблі у війні Росії проти України

<https://www.victims.memorial/post/%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%B9-%D0%B3%D0%BB%D1%96%D0%B1-%D0%B1%D0%B0%D0%B1%D1%96%D1%87-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%B8>

Тетяна Власова

Власова, Т. Ефект близькості / Т. Власова. – Київ : Люта справа, 2021. – 104 с.

Війна, любов, надія: сучасна українська поезія. Тетяна Власова https://elle.ua/stil-zhizni/blog_stil_zhizni/viyna-lyubov-nadiya-suchasna-ukrainska-poeziya/

Власова Тетяна. Повні тексти творів

<https://www.ukrlib.com.ua/books/author.php?id=862>

Тетяна Власова. Вірші <https://www.facebook.com/TaniaVlasovaOfficial>

Олексій Бик

Бик, О. Вірші на руці / О. Бик. – Київ : Видавництво Сергія Пантюка, 2017. – 201 с.

Бик, О. Незрим(н)ість: поезії / О. Бик. – Київ : Видавництво Сергія Пантюка, 2018. – 68 с.

Княжич, Д. "Неможливо перемогти націю, яка вся впряглась у війну": [інтерв'ю з Олексієм Биком] / Д. Княжич // Країна. – 2022. – № 10. – С. 23-25.

Бик Олексій https://www.facebook.com/bik.oleksij/?locale=uk_UA

Бик Олексій. Пісні. Відео

https://www.youtube.com/results?search_query=%D0%B1%D0%B8%D0%BA+%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D0%B9

Олексій Бик. Вірші <https://maysterni.com/user.php?id=221&t=1&sf=1>

Павло Вишебаба

Вишебаба, П. Тільки не пиши мені про війну / П. Вишебаба. – Київ : Видавництво Однієї книги, 2023. – 120 с. : іл.

Незламний = For Invincible : [фотоальбом і збірка поезій] / П. Вишебаба та ін. – Харків : Фоліо, 2023. – 159 с. : іл. – (Книжки війни).

Павло Вишебаба. Книги, вірші, аудіо <https://www.vyshebaba.com.ua/>

Павло Вишебаба. Офіційні музичні відео поета та військового Павла Вишебаби <https://www.youtube.com/channel/UC4qD26FrWCpragIoVGgQKIA>

**Комунальний заклад "Запорізька обласна
бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради**

69006

**м. Запоріжжя,
вул. В. Лобановського, 14**

**Телефони: (061) 236-85-62
236-85-63
236-86-27
236-86-49**

**Електронна пошта: zobd@ukr.net
Сайт: <http://zobd.zp.ua>**